

MD-3800, UTA Gagauzia or. Comrat,
str. Lenin 242, tel: 2-37-07

MD-3800, АТО Гагаузия г. Комрат,
ул.Ленина 242, тел: 2-37-07

№ 18158 din "28" 12 2021

Curtea Constituțională a RM
mun. Chișinău
str. Alexandru Lăpușnenau, 28

Prin prezenta, Judecătoria Comrat sediul Central expediază în adresa Dv-stră sesizarea depusă de avocatul Zmeu Alexandru în interesele lui Baciu Ivan privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 190 din Codul penal în cadrul cauzei nr. 10-75/2021.

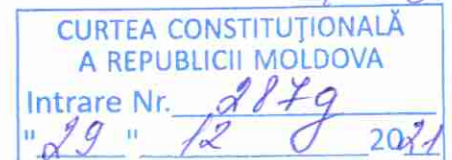
- Anexă:
- Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate;
 - Copia încheierii Judecătoriei Comrat sediul Central din 28.12.2021;
 - Materialele dosarului nr. 10-75/2021 (PIGD 1-21109125-23-10-21072021) pe 83 file; *testificat I. Bucur*
 - Materialele cauzei penale nr. 216460309 în 3 volume: (1 vol. -258 file; 2 vol. - 267 file; 3 vol. -308 file);
 - Materialele nr. 34/2021 intentate la plîngerea înaintată de către Svetlana Mihni în baza art. 299¹ CPP, pe 15 file.

Judecătorul Judecătoriei Comrat
Sediul Central

Exec.: Arnaut T. Tel.: 0298-2-37-07

Mariana Hanganu

Mariana Hanganu

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică**

1. Nume Baci

2. Prenume Ivan

3. Adresă (va fi anonimată)

4. Telefon, e-mail (vor fi anonimizate) (

5. Reprezentant (dacă este cazul) avocatul Zmeu Alexandru

A.2. Instanța de judecată

1. Denumirea instanței de judecată/sediu: Judecătoria Comrat, sediul Central

2. Judecător/complet de judecată: Hanganu Mariana

4. Adresa instanței de judecată: mun. Comrat, str. Lenin, 242

5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată: 029823707, e-mail: jco@justice.md

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

La 3 octombrie 2016, Inspectoratul de Poliție Taraclia a început urmărirea penală (este vorba de cauza penală cu nr. 2016460309) în temeiul art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false, soldate cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice).

De asemenea, la 2 mai 2018, Inspectoratul de Poliție Taraclia a început urmărirea penală (cauza penală nr. 2018460078) în temeiul art. 190 alin. (5) din Codul penal (escrocheria care a cauzat daune în proporții deosebit de mari).

La 3 iulie 2018, cauzele penale menționate mai sus au fost conexate într-un sigur dosar penal, atribuindu-i numărul 2016460309.

La 17 iunie 2019, dlui Baciú Ivan i s-a adus la cunoștință „bănuiala” că ar fi comis infracțiunile prevăzute la art. 190 alin. (5) și art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal. În esență, se menționează că dl Baciú Ivan ar fi falsificat contracte de credit (în luna martie 2008) și că ar fi dobândit ilicit în baza acestor contracte false sume de bani în proporții deosebit de mari.

La data de 3 iulie 2019, cauza penală a fost clasată. Însă, ordonanța de clasare a fost anulată de către judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Comrat. Ca rezultat, la 11 noiembrie 2019, urmărirea penală a fost reluată.

Ulterior, în urma analizei materialelor acumulate pe cauza respectivă, procurorul de caz (dl Vlah Alexandr din cadrul oficiului central al Procuraturii teritoriale UTA Găgăuzia) a dispus întemeiat, din nou, printr-o ordonanță din 27 mai 2021, clasarea urmării penale în cauza penală nr.2016460309 în conformitate cu art. 190 alin. (5) și art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, din motivul lipsei faptului infracțiunii. Procurorul a concluzionat că, în speță, este vorba de relații civile (un litigiu civil) izvorâte din contracte de credit, care urmează a fi soluționate în ordinea procedurii civile, dar nu o infracțiune.

Această soluție a fost menținută de către procurorul ierarhic superior (dl Cîlcic Victor, procuror în Procuratura UTA Găgăuzia) printr-o ordonanță din 28 iunie 2021.

Totuși, dna Mihni Svetlana, presupusa partea vătămată, a contestat la judecătorul de instrucție (în ordinea art.313 Cod de procedură penală) soluția de clasare a urmării penale în cauza penală nr.2016460309, susținând că, în speță, ar fi vorba despre infracțiunea de escrocherie cu folosirea unor documente false (contracte de credit).

Având în vedere faptul că anterior a fost deja odată anulată soluția de clasare a urmării penale în cauza penală nr.2016460309, remarcăm că persistă o insecuritate juridică și, prin urmare, există posibilitatea să-i impute dlui Baciú Ivan, din nou, bănuiala comiterii infracțiunii de escrocherie. Autoritățile statului (în special, procurorul și judecătorul de instrucție) oscilează în a aprecia dacă este o infracțiune

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

sau un caz civil care trebuie soluționat de instanța civilă. Acest lucru este determinat de conținutul art. 190 din Codul penal.

Deși prezenta cauza se examinează în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală la judecătorul de instrucție, apreciez că norma contestată este aplicabilă cauzei date.

În acest sens, facem trimitere la § 16 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 39 din 21 decembrie 2021, în care Curtea a reținut spre examinare în fond o normă penală, însă cauza era pe rolul judecătorului de instrucție, argumentându-și soluția prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, fapt care este bine-venit și lăudabil.

Astfel, s-a reținut că în cazul *Litschauer v. Republica Moldova* din 13 noiembrie 2018, Curtea Europeană a examinat dacă faptele imputate reclamantului constituiau o infracțiune și dacă definiția infracțiunii a fost suficient de accesibilă și previzibilă, deși instanțele naționale au examinat un demers de aplicare a arestului (§ 29). Aceeași abordare a fost reiterată în cazul *Baraboi și Gabura v. Republica Moldova* din 27 aprilie 2021. La etapa urmăririi penale se pune în discuție existența unei „bănuieli rezonabile”. Totodată, „bănuială rezonabilă” implică atât un aspect faptic, cât și unul juridic. Cu privire la aspectul juridic, existența unei „bănuieli rezonabile” impune ca faptele reținute să poată fi considerate în mod rezonabil o infracțiune, făcând incidentă o prevedere din legea penală care descrie o conduită infracțională (*Włoch v. Polonia*, 19 octombrie 2000, § 109; *Sabuncu și alții v. Turcia*, 10 noiembrie 2020, §§ 146-147; *Selahattin Demirtaş v. Turcia* [nr. 2] [MC], 22 decembrie 2020, § 317). Pentru că în cauza în care a fost ridicată excepția este contestată legalitatea acuzației înaintate, Curtea a considerat că prevederile criticate pot fi aplicate.

Solicităm Curții Constituționale să aibă aceeași abordare și în cazul de față. Concretizăm că în fața judecătorului de instrucție se pune în discuție existența unei „bănuieli rezonabile” sub aspect juridic. Probleme esențială constă în a aprecia dacă, într-adevăr, faptele imputate sunt susceptibile să cadă sub incidența art. 190 din Codul penal. Această problemă va fi analizată de către judecătorul de instrucție și, prin urmare, norma contestată este aplicabilă în cauza în care am ridicat excepția de neconstituționalitate.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal. Potrivit alin. (1) al acestui articol:

„Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului,

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.”

Această dispoziție a servit ca bază pentru formularea acuzației în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. Prin urmare, instanța va avea în considerare aceste prevederi la soluționarea cauzei. Așa fiind, suntem îndreptățiți să solicităm verificarea constituționalității normei contestate.

Trebuie de remarcat că prevederile în discuție au mai fost contestate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea sesizările nr. 152g/2018, 23g/2019, 226g/2019, 6g/2020 și 121g/2020). În acest sens, Curtea a pronunțat Deciziile nr. 126 din 15 noiembrie 2018, nr. 18 din 11 februarie 2019, nr. 45 din 18 mai 2020 și nr. 109 din 29 septembrie 2020, prin care a declarat inadmisibile sesizările formulate anterior.

Totuși, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita efectuarea controlului de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție care să conducă la admisibilitate. Pentru consolidarea acestei afirmații facem trimitere la jurisprudența anterioară a Curții Constituționale, în mod special, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 40 din 8 mai 2018, § 18; Decizia Curții Constituționale nr. 124 din 25 noiembrie 2019, § 17; Decizia Curții Constituționale nr. 25 din 2 martie 2020, § 19; Decizia Curții Constituționale nr. 131 din 19 noiembrie 2020, § 20.

În prezenta sesizare, se vor invoca critici noi de neconstituționalitate, în privința cărora Curtea nu s-a pronunțat anterior.

Mai mult, relativ recent, Republica Moldova a fost condamnată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în mai multe cauze ce vizează infracțiunea de escrocherie. La concret, facem referire la cauzele *Moldoveanu v. Republica Moldova* (hotărârea din 14 septembrie 2021) și *O.P. v. Republica Moldova* (hotărârea din 26 octombrie 2021). În ambele cazuri, Curtea a constatat încălcarea art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului pentru dispunerea măsurii de arest preventiv în lipsa unei bănuieli rezonabile de comitere a unei infracțiuni, în speță, a infracțiunii de escrocherie (în prima cauză viza un contract de împrumut).

Așadar, am constatat existența unei jurisprudențe relevante a Curții Europene a Drepturilor Omului care justifică soluția admisibilității prezentei sesizări. În mod similar, Curtea Constituțională a procedat în cazul examinării sesizării nr. 58g/2021 (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 22).

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

În contextul examinării acestei sesizări, considerăm că sunt incidente mai multe articole din Constituție.

Astfel, din perspectiva *criticilor de neconstituționalitate extrinseci* (în partea ce vizează adoptarea amendamentelor la art. 190 din Codul penal), în speță, este aplicabil principiul autonomiei parlamentare, principiul pluralismului politic și preeminența dreptului. Adică este incident art. 1 alin. (3) și art. 5 din Constituție.

În jurisprudența sa, Curtea a notat că autonomia parlamentară constituie expresia statului de drept și a principiilor democratice și poate opera exclusiv în limitele stabilite de Legea fundamentală. Astfel, autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar și abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară. Marja discreționară de care se bucură Parlamentul în baza autonomiei parlamentare trebuie să fie compatibilă cu principiile „democrației reprezentative” și „supremației Constituției”. Autonomia parlamentară poate fi exercitată în mod valid doar în conformitate cu aceste principii. Ea nu poate fi absolutizată, pentru că supremația Constituției reprezintă o valoare generală, a cărei respectare este obligatorie, inclusiv pentru autoritatea legislativă, care nu poate adopta acte legislative și aproba reguli procedurale parlamentare contrare dispozițiilor sau principiilor Constituției. Autonomia parlamentară nu legitimează instituirea unor norme care încalcă litera și spiritul Constituției. La stabilirea regulilor cu privire la procedurile parlamentare de examinare a proiectelor de legi și a amendamentelor, majoritatea parlamentară trebuie să respecte un echilibru între autonomia parlamentară, pe de o parte, și principiul democrației reprezentative, pe de altă parte. Acest fapt presupune că majoritatea parlamentară trebuie să asigure un tratament corect și adecvat al minorităților parlamentare, fără să facă abuz de poziția sa dominantă (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 19 noiembrie 2020, § 18-20).

Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că regulile privind funcționarea internă a Parlamentului decurg din principiul constituțional al autonomiei parlamentare, potrivit căruia Parlamentul posedă prerogativa reglementării treburilor interne. Autonomia Parlamentului se extinde la competența sa de a pune în aplicare reguli concepute să asigure buna-desfășurare a activității parlamentare. În principiu, regulile referitoare la funcționarea internă a parlamentelor naționale țin de marja de apreciere a statelor contractante, marjă a cărei întindere depinde de un număr de factori (a se vedea cazul *Karácsony și alții v. Ungaria* [MC], 17 mai 2016, § 142-144). În același timp, autonomia parlamentară poate fi exercitată în mod valid doar în conformitate cu principiul preeminenței dreptului (a se vedea cazul *Mugemangano v. Belgia* [MC], 10 iulie 2020, § 88).

Curtea Europeană a reținut că există un interes public prioritar pentru funcționarea efectivă a Parlamentului și pentru îndeplinirea misiunii sale într-o societate democratică, cu respectarea condițiilor dezbaterii libere. Prin urmare, marja de apreciere care trebuie acordată în acest domeniu trebuie să fie una largă. Totuși, deși

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

foarte importantă, marja de discreție națională nu este nelimitată și trebuie să fie compatibilă cu democrația politică efectivă și preeminența dreptului. Trebuie asigurat, în special, un echilibru care le oferă un tratament echitabil și adecvat membrilor unor minorități parlamentare și care evită abuzul de poziție dominantă. Regulile care vizează funcționarea internă a Parlamentului nu trebuie să constituie o bază a majorității pentru abuzul de poziție dominantă față de opoziție. Curtea dă importanță protecției minorității parlamentare în fața abuzului majorității (a se vedea cazul *Karácsony și alții v. Ungaria* [MC], 17 mai 2016, § 147).

Nu în ultimul rând, în Opinia *amicus curiae* nr. 1020/2021 din 23 martie 2021, CDL-AD(2021)016), Comisia de la Veneția a menționat că este clar că o curte constituțională poate exercita controlul procedural al legislației cu referire la normele precise privind adoptarea legilor, prevăzute de Constituție. Multe curți constituționale merg mai departe și interpretează principiile general conținute în Constituție ca presupunând norme procedurale precise. O Curte Constituțională poate ignora prevederile Regulamentului Parlamentului, dacă acesta deviază de la asemenea norme, care sunt prevăzute expres în Constituție sau care pot fi deduse din principiile generale stabilite în Constituție. Dacă Curtea Constituțională constată că o normă precisă conținută în Regulamentul Parlamentului este impusă de unul dintre principiile constituționale, ea poate declara o lege neconstituțională pentru că nu este conformă cu aceste principii și cu normele din Regulamentul Parlamentului deopotrivă. Cu toate acestea, Regulamentul Parlamentului dezvoltă adesea detalii precise pe baza a ceea ce reclamă principiile constituționale, sau mai curând alege una dintre diferitele soluții posibile pentru a implementa principiul constituțional. Art.1 alin.(3) din Constituție prevede că „Republica Moldova este un stat de drept, democratic [...]”. Unul dintre elementele centrale ale preeminenței dreptului este certitudinea juridică. Certitudinea juridică nu exclude schimbarea regulilor procesului politic, însă orice asemenea schimbare trebuie efectuată de o manieră clară și transparentă și nu pe o bază ad hoc. Urmând această motivare, se poate conchide că nerespectarea unei reguli precise stabilite de Regulamentul Parlamentului, fără amendarea anterioară a acestei norme, este contrară principiului certitudinii juridice și este, prin urmare, neconstituțională. Această logică îi permite Curții Constituționale să dea un efect direct unor prevederi ignorate de Parlament într-un caz particular. În consecință, deși Parlamentul poate avea o autonomie largă, dacă decide să modifice, în mod explicit, Regulamentul Parlamentului și o face prin procedura corespunzătoare, Curtea Constituțională poate fi mai strictă dacă Parlamentul ignoră, pur și simplu, una dintre propriile sale norme importante la adoptarea unei legi. De asemenea, potrivit Comisiei de la Veneția, Curtea Constituțională poate da efect Regulamentului Parlamentului, dar numai sub condiția că poate demonstra că încălcarea unei prevederi din Regulamentul Parlamentului ar echivala, de asemenea, cu încălcarea unuia dintre principiile constituționale fundamentale privind procedura de adoptare a legilor (a se vedea § 32-34 și 39 din Opinia menționată).

În aceste condiții, pentru a asigura un remediu efectiv împotriva viciilor de procedură care au fost admise eventual de Parlament la adoptarea legilor, Curtea

Constituțională a început să examineze atât respectarea regulilor parlamentare stabilite expres de Constituție, cât și regulile care rezultă în mod implicit din Constituție. În acest mod, Curtea a urmărit să asigure faptul că, la adoptarea actelor normative, Parlamentul va optimiza principiul autonomiei parlamentare cu preeminența dreptului, garantată de articolul 1 alin. (3) din Constituție, și cu principiul pluralismului politic, garantat de articolele 1 alin. (3) și 5 din Constituție. Bazele acestui test au fost puse în Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27 aprilie 2021, § 31.

Prin această hotărârea, Curtea și-a revăzut tacit practica sa anterioară, conform căreia: „Constituția stabilește că Parlamentul trebuie să respecte anumite condiții atunci când adoptă o lege organică, și anume, cvorumul decizional, votul majorității deputaților aleși, cel puțin două lecturi, trimiterea legii spre promulgare și publicarea legii în Monitorul Oficial [articolele 74 alin. (1), (4) și 76]. Aceste cerințe sunt de rang constituțional. Cu privire la alte reguli de ordin procedural, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că acestea sunt stabilite prin Regulamentul Parlamentului, în baza principiului autonomiei regulamentare, prevăzut de articolele 64 alin.(1) și 72 alin.(3) lit.c) din Constituție, nefiind susceptibile controlului constituționalității” (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 17 noiembrie 2015, § 62). Apropo, anume această poziție anterioară a Curții a stat la baza pronunțării Deciziei Curții Constituționale nr. 45 din 18 mai 2020 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.226g/2019 și nr. 6g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 190 alin.(1) din Codul penal (claritatea infracțiunii de escrocherie), ceea ce este inacceptabil.

Așadar, în prezenta sesizare, invocăm faptul că la adoptarea Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, au fost sfidate prevederile art. 1 alin. (3) și art. 5 din Constituție. Aceasta întrucât Proiectul de lege, care a stat la baza adoptării Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, a fost înregistrat în Parlament la data de 24 iulie 2018 (înregistrat cu numărul 283), iar peste două zile (în grabă și clandestin) a fost votat în ambele lecturi, fără ca opoziția să poată analiza acest proiect de lege, fiind înaintate doar două amendamente la data de 25 iulie 2018 de doi deputați, care, de altfel, sunt și coautori ai Proiectului de Lege.

Așadar, deputații din opoziția parlamentară au fost lipsiți de dreptul/de posibilitatea de a înainta amendamente, de a pune întrebări și de a lua cuvântul în cadrul ședinței plenare afectează principiul participării opoziției parlamentare la dezbaterile proiectelor de lege și caracterul contradictoriu al dezbaterilor parlamentare. Sub acest aspect, deși cerința participării opoziției parlamentare la dezbaterile proiectelor de lege nu este stabilită în mod expres în Constituție, ea poate fi dedusă din articolul 1 alin.(3) din Legea fundamentală, care prevede că pluralismul politic reprezintă o valoare supremă, garantată de Constituție, și din articolul 5 alin.(1) din Legea Supremă, care stabilește că democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27 aprilie 2021, § 32).

Mai mult, în a doua lectură, Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, nu a fost supusă dezbaterilor, fapt care a afectat principiul dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege.

Acest aspect urmează a fi examinat prin prisma art. 74 alin.(1) din Constituție, care prevede că legile organice se adoptă [...] după cel puțin două lecturi. Așadar, este incident și art. 74 alin. (1) din Constituție.

Din perspectiva *criticilor de neconstituționalitate intrinseci*, constatăm, preliminar, incidența art. 1 alin. (3) [preeminența dreptului], 22 [neretroactivitatea legii] și 23 [calitatea legilor] din Constituție.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a stabilit că dispozițiile art. 22 din Constituție garantează, împreună cu prevederile art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Din acest considerent, vom face apel și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Totodată, Curtea Constituțională a reiterat că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special în materia penală, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei, garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 49 din 31 mai 2018, § 30; Decizia Curții Constituționale nr. 9 din 23 ianuarie 2019, § 15; Decizia Curții Constituționale nr. 24 din 16 februarie 2021, § 19).

De asemenea, Curtea Europeană a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, condamnării și sancționării arbitrare a persoanei (*Parmak și Bakir v. Turcia*, 3 decembrie 2019, § 57; *Jidic v. România*, 18 februarie 2020, § 76). Pentru a impune o sancțiune, articolul 7 pretinde o legătură de ordin intelectual care permite identificarea cu precizie a unui element de răspundere în conduita autorului infracțiunii (*G.I.E.M. SRL și alții v. Italia* [MC], 28 iunie 2018, §§ 242 și 246).

Pe fond, se impune o analiză din perspectiva art. 22 din Constituție și 7 din Convenție în partea ce vizează principiul *lex retro not agit*, potrivit căruia legea nu are putere retroactivă. Acest principiu este menționat expres în § 79 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) (Sesizarea nr. 60a/2014).

Problema constă în faptul că art. 190 din Codul penal, în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018, nu poate fi incident până la data intrării în vigoare. În caz contrar, se încalcă art. 22 din Constituție și 7 din Convenție. Curtea Constituțională nu a clarificat acest lucru (așa cum a făcut spre exemplu în Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015, § 109) și reclamă o problemă de constituționalitate, aptă să conducă și la condamnarea Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

De asemenea, având în vedere faptul că în art. 190 din Codul penal poate fi aplicată pedeapsa amenzii și, respectiv, pedeapsa închisorii, constatăm incidența art.25 și 49 din Constituție.

Pedeapsa închisorii cade sub incidența art. 25 „Libertatea individuală și siguranța persoanei” din Constituție și a art. 5 „Dreptul la libertate și la siguranță” din Convenția Europeană, pentru că executarea acestei pedepse presupune privarea de libertate a persoanei.

Cu privire la situația amenzilor, Curtea Europeană a menționat că acestea trebuie considerate imixțiuni în dreptul de proprietate al persoanei, pentru că lipsesc persoana vizată de o parte din patrimoniul său, *i.e.* de suma de bani pe care trebuie să o plătească (a se vedea *S.C. Complex Herta Import Export S.R.L. Lipova v. România*, 18 iunie 2013, § 31; *Mamidakis v. Grecia*, 11 ianuarie 2007, § 44).

Având în vedere cele menționate mai sus, constatăm și incidența art. 54 din Constituție, care reglementează principiul proporționalității și care impune autorităților să motiveze deciziile adoptate. Aici menționăm că Parlamentul nu a motivat necesitatea modificării art. 190 din Codul penal prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018. Acest fapt se deduce din analiza Notei informative atașată legii în cauză.

Obligația Parlamentului de a motiva amendamentele la legi rezultă din obligația constituțională generală a autorităților de a-și motiva propriile decizii, care poate fi dedusă din articolul 54 din Constituție și din standardele constituționalismului european, dictate de cultura justificării, în care fiecare exercițiu al puterii trebuie justificat (în acest sens, a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 15 din 28 aprilie 2021).

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

I. Critici de neconstituționalitate extrinseci

Mai întâi de toate vom argumenta ***încălcarea articolelor 1 alin. (3), 5 și 74 din Constituție.***

În cadrul procedurilor de legiferare, principiul pluralismului politic presupune că Parlamentul trebuie să asigure posibilitatea participării opoziției parlamentare la adoptarea legilor. Astfel, chiar dacă majoritatea parlamentară are o viziune consolidată cu privire la necesitatea unei legi și voturile sale ar fi suficiente pentru a o adopta, majoritatea în discuție trebuie să asigure dreptul deputaților din cadrul opoziției parlamentare de a participa prin formularea întrebărilor și a propunerilor la proiectul de lege. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că majoritatea parlamentară trebuie să asigure un tratament corect și adecvat al minorităților

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

parlamentare, fără să facă abuz de poziția sa dominantă (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 19 aprilie 2020, § 20).

În același timp, în cadrul procedurilor de legiferare, Parlamentul trebuie să asigure deputații cu posibilitatea de a examina conținutul proiectului de lege printr-un schimb de opinii. Această etapă a procesului de legiferare este necesară, deoarece ea le oferă deputaților posibilitatea de a înțelege esența proiectului de lege propus spre examinare și contribuie la edificarea încrederii societății că legea a fost discutată pe larg până la adoptare.

Pe de altă parte, în baza principiului autonomiei parlamentare, Parlamentul deține o marjă discreționară largă în ceea ce privește modul de desfășurare a ședințelor plenare. Totodată, în domeniul legiferării, autonomia Parlamentului nu este absolută. Ea este limitată de necesitatea respectării principiilor constituționale, de exemplu, a principiului pluralismului politic și a principiului dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege (a se vedea § 57 și 58 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 27 aprilie 2021).

În acest sens, reiterăm că Proiectul de Lege [Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul fiscal – art. 251; Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare – art. 20; ș.a.), care, de altfel, este disponibil online pe <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4328/language/ro-RO/Default.aspx>], care a stat la baza adoptării Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, a fost înregistrat în Parlament de către un grup de deputați la data de 24 iulie 2018 (înregistrat cu numărul 283), iar peste două zile (în grabă și clandestin) a fost votat în ambele lecturi, fără ca opoziția să poată analiza acest proiect de lege. Este de remarcat că au fost înaintate doar două amendamente la data de 25 iulie 2018 de doi deputați, care, de altfel, sunt și coautori ai Proiectului de Lege. Însă, acest fapt nu compensează vicierea procedurii.

Este de remarcat că dl deputat T. Deliu a propus excluderea din ordinea de zi din data de 24 iulie 2018 a Proiectul de Lege nr.283/2018. Iar dl deputat I. Țap, a explicat că „motivul rezidă în faptul că proiectul nu a respectat parcursul procedural prevăzut de Legea nr. 100/2017 privind actele normative. Respectiv, au fost încălcate prevederile Legii privind transparența în procesul decizional. Suplimentar, ne vom referi și la faptul că Parlamentul a aprobat Strategia anticorupție, urmare a recomandărilor GRECO, unde se conțin prevederi despre faptul că proiectele care nu întrunesc condițiile legale vor fi excluse din ordinea de zi”. Aceste argumente pot fi transpuse prin prisma articolelor 1 alin. (3) și 5 din Constituție. Propunerea în discuție este fundamentată și prin prisma faptului ca deputații să aibă suficient timp să studieze Proiectul de Lege (unul semnificativ), în vederea participării efective la dezbateri. Însă, propunerea dată nu a acumulat numărul suficient de voturi. Ea a fost votată doar de 33 de deputați din opoziție. În consecință, Frațiunea Partidului Liberal, Frațiunea Partidului Socialiștilor și Frațiunea Partidului Liberal Democrat din Moldova, în semn de protest, au părăsit Sala de ședințe a Parlamentului (în acest sens, a se vedea Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 26 iulie 2018, disponibilă online pe pagina web a Parlamentului,

<https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=UOSoEEoH0ZY%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>).

Este evident că într-o perioadă atât de scurtă deputații din opoziția parlamentară nu au avut posibilitatea să supună dezbaterii Proiectul de Lege nr.283/2018 (care a stat la baza adoptării Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal) prin formularea de întrebări și luări de cuvânt.

Votarea Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, într-un regim accelerat, fără a-i asigura opoziției parlamentare posibilitatea de a pune întrebări sau de a lua cuvântul asupra subiectului supus examinării, excede marjei discreționare a Parlamentului în domeniul organizării procedurilor parlamentare. Pentru a concilia principiile aflate în conflict, majoritatea parlamentară putea avea în vedere proceduri alternative, cum ar fi, de exemplu, amânarea ședinței plenare, organizarea consultărilor cu opoziția parlamentară pe marginea subiectelor cu privire la care există divergențe etc.

Având în vedere faptul că la adoptarea Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, Parlamentul nu a respectat un echilibru corect între, pe de o parte, principiul pluralismului politic și principiul dezbaterii parlamentare a proiectelor de lege, iar pe de altă parte, principiul autonomiei parlamentare, se reține că Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, contravine articolelor 1 alin.(3), 5 alin.(1) și 74 alin.(1) din Constituție.

O concluzie similară a fost avansată de către Curtea Constituțională în cadrul Hotărârii nr. 14 din 27 aprilie 2021 pentru controlul constituționalității Legii nr. 218 din 3 decembrie 2020 pentru modificarea unor acte normative (excluderea unor competențe ale Președintelui Republicii referitoare la Serviciul de Informații și Securitate) (sesizările nr. 195a/2020 și nr. 199a/2020).

Cu privire la art. 74 alin.(1) din Constituție, mai trebuie de reținut că în baza acestui articol, legile organice se adoptă [...] după cel puțin două lecturi.

Sub acest aspect, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că cerința dezbaterii proiectelor de lege rezultă din articolul 74 alin.(1) din Constituție. Textul constituțional „după cel puțin două lecturi” din acest articol nu se limitează doar la respectarea unei condiții formale la adoptarea unei legi, i.e. votarea legii de două ori, ci are în vedere că, în cadrul celor două lecturi, Parlamentul trebuie să examineze într-o dezbaterie plenară conținutul legii în discuție. Așadar, Curtea a reținut că textul constituțional „după cel puțin două lecturi” conține atât un element procedural, cât și un element substanțial. Elementul procedural presupune că Parlamentul trebuie să voteze în două lecturi proiectul de lege organică. Pe de altă parte, elementul substanțial presupune că, până la votare, Parlamentul trebuie să supună dezbaterilor conținutul proiectului de lege organică. Dezbaterile sunt de esență parlamentarismului și le oferă deputaților, în virtutea mandatului lor reprezentativ, posibilitatea de a combate politic opinii, argumente și idei. În acest context, deputaților trebuie să li se ofere posibilitatea practică de a-și formula poziția cu privire la proiectul de lege. Neîndeplinirea vreunui element menționat face incident

textul „după cel puțin două lecturi” din articolul 74 alin.(1) din Constituție (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr.14 din 27 aprilie 2021, § 34-35).

La caz, adoptarea Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează art. 190 din Codul penal, nu a fost îndeplinit elementul substanțial al textului „după cel puțin două lecturi” de la articolul 74 alin.(1) din Constituție. Aceasta deoarece nu a existat vreo dezbatere efectivă în Parlament dintre prima și a doua lectură de votare a legii prenotate (doar o întrebare de precizare a intervenit din partea dlui deputat M. Lupu). Acest fapt contravine articolelor 1 alin. (3) și 74 alin.(1) din Constituție.

O concluzie similară a fost avansată de către Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 29 din 21 septembrie 2021 privind controlul constituționalității Legii nr.244 din 16 decembrie 2020 pentru modificarea unor acte normative (competențele Autorității Naționale de Integritate) (sesizarea nr. 209a/2020).

II. Critici de neconstituționalitate intrinseci

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile, clare și previzibile.

Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (a se vedea, *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47).

Justițiabilul trebuie să poată ști, pornind de la formularea dispoziției relevante și, după caz, cu ajutorul interpretării ei de către instanțe sau beneficiind de asistență judiciară, ce fapte și omisiuni angajează răspunderea sa penală și ce pedeapsă riscă pentru acestea (*Kafkaris v. Cipru* [MC], § 140).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (Hotărârea Curții Constituționale nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61; Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 46).

Rezultă că, în principiu, nu poate exista o „pedeapsă” în sensul art. 22 din Constituție și art. 7 din Convenție decât dacă a fost stabilit un element al răspunderii personale a autorului infracțiunii. Într-adevăr, există o corelație între gradul de

previzibilitate al unei norme penale și gradul de răspundere personală a autorului infracțiunii.

Curtea Constituțională a examinat gradul de previzibilitate a noi redacții a art. 190 alin. (1) din Codul penal. În concret, la § 22 și 23 din Decizia nr. 126 din 15 noiembrie 2018, Curtea a notat următoarele:

„22. (...) Curtea a constatat în analiza sa abstractă cu privire la previzibilitatea dispozițiilor contestate că, în varianta anterioară, escrocheria era definită ca „dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere”. Testul timpului a arătat că aceste dispoziții legale au condus, prin formularea lor vagă, la instituirea unei practici judiciare prin care unele persoane erau trase la răspundere penală pentru simplul fapt al neexecutării obligațiilor civile. Această interpretare extensivă defavorabilă a legii penale a fost constatată de către Curtea Supremă de Justiție în jurisprudența sa. Ea a casat mai multe decizii ale instanțelor ierarhic inferioare, menționând, între altele, că nimeni nu poate fi privat de libertatea sa din simplul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală (a se vedea Dosarul nr.1ra-1644/14, 16 decembrie 2014; 1ra-940/2017, 25 iulie 2017; Dosarul nr.1ra-9/2018, 2 februarie 2018).

23. Astfel, Curtea admite că prin noua redacție a articolului 190 alin.(1) din Codul penal a fost detaliată latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie, legislatorul urmărind scopul eliminării acestei interpretări extensive defavorabile.”

În consecință, deducem că odată cu intrare în vigoare a noii redacții a art. 190 din Codul penal (redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018), destinatarului și beneficiarului legii penale îi este cunoscut care sunt acțiunile prejudiciabile care generează răspundere penală. Reiese că din momentul intrării în vigoare a noii redacții a art.190 din Codul penal – 17 august 2018, fapta prejudiciabilă de escrocherie ar fi devenit clară și previzibilă, punând destinatarul normei în situația de a-și putea ordona conduita în raport cu norma în discuție.

Prin urmare, prevederile art. 190 din Codul penal nu pot fi aplicate retroactiv cu privire la persoanele învinuite că ar fi comis presupuse fapte de escrocherie înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor care asigură previzibilitatea și claritatea normei în discuție, adică până la 17 august 2018.

În materie penală se aplică principiul *lex retro not agit*, potrivit căruia legea nu are putere retroactivă (a se vedea § 79 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015).

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție interzice în mod absolut aplicarea retroactivă a dreptului penal atunci când aplicarea se face în dezavantajul persoanei (*Del Río Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § 116). Principiul neretroactivității legii penale se referă atât la dispozițiile care definesc infracțiunile (*Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 165-166), cât și la cele care stabilesc pedepsele (*M. v. Germania*, 17 decembrie 2009, § 123 și 135-137; *Gurguchiani v. Spania*, 15 decembrie 2009, § 32-44).

Principiul neretroactivității este sfidat atunci când se aplică retroactiv dispoziții legislative unor fapte săvârșite înainte de intrarea în vigoare a acestor dispoziții. Se interzice extinderea domeniului de aplicare al infracțiunilor existente la faptele care, anterior, nu constituiau infracțiuni.

Așadar, tragerea la răspundere penală în baza art. 190 din Codul penal (în redacția actuală) pentru presupuse fapte de escrocherie comise până la data de 17 august 2018, conduce la încălcarea principiului constituțional al neretroactivității legii, garantat de art. 22 din Constituție.

Spre deosebire de Decizia nr. 126 din 15 noiembrie 2018, în Hotărârea nr. 6 din 16 aprilie 2015 Curtea a fost tranșantă. Astfel, Curtea a stabilit, cu titlul de principiu, că prevederile art. 330² din Codul penal (care incriminează infracțiunea de îmbogățire ilicită) nu pot fi aplicate retroactiv cu privire la bunurile dobândite înainte de intrarea în vigoare a prevederilor în cauză. Solicităm Curții să procedeze în mod similar și în cazul art. 190 din Codul penal. Aici este incidentă regula *ubi eadem est ratio, ibi eadem solutio esse debet* (unde se aplică același raționament, trebuie să se aplice aceeași soluție).

Tocmai lipsa precizării menționate conduce la încălcarea drepturilor constituționale, și anume: prin pronunțarea de către instanțele de judecată a unor sentințe, sfidându-se art. 22, 25 și 49 din Constituție.

Curtea Constituțională poate pune capăt arbitrariului și încălcări continue a drepturilor fundamentale menționate. Mai mult, Curtea Constituțională poate să prevină, pe această cale, o nouă condamnare a Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Prin urmare, solicităm Curții Constituționale să verifice constituționalitatea normei contestate, având în vedere noile realități juridice, inclusiv Cauzele Moldoveanu v. Republica Moldova (hotărârea din 14 septembrie 2021) și O.P. v. Republica Moldova (hotărârea din 26 octombrie 2021).

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

I. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

- a) Extras din Decizia Curții Constituționale nr.126 din 15 noiembrie 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr.152g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 190 alin.(1) din Codul penal:

„22. (...), Curtea a constatat în analiza sa abstractă cu privire la previzibilitatea dispozițiilor contestate că, în varianta anterioară, escrocheria era definită ca „dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere”. Testul timpului a arătat că aceste dispoziții legale au condus, prin formularea lor vagă, la instituirea unei practici judiciare prin care unele persoane erau trase la răspundere penală pentru simplul fapt al neexecutării obligațiilor civile. Această interpretare extensivă defavorabilă a legii penale a fost constatată de către Curtea Supremă de Justiție în jurisprudența sa. Ea a casat mai multe decizii ale instanțelor ierarhic inferioare, menționând, între altele, că nimeni nu poate fi privat de libertatea sa din simplul motiv că nu este în măsură să execute o obligație

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

contractuală (a se vedea Dosarul nr.1ra-1644/14, 16 decembrie 2014; 1ra-940/2017, 25 iulie 2017; Dosarul nr.1ra-9/2018, 2 februarie 2018).

23. Astfel, Curtea admite că prin noua redacție a articolului 190 alin.(1) din Codul penal a fost detaliată latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie, legislatorul urmărind scopul eliminării acestei interpretări extensive defavorabile.”

b) Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 18 din 11 februarie 2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 23g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 190 alin.(1) din Codul penal și a articolului 326 alin.(1) din Codul de procedură penală:

„20. (...) Curtea constată că obiectul sesizării este identic cu obiectul sesizării nr.152g/2018, care a fost declarată inadmisibilă prin Decizia nr. 126 din 15 noiembrie 2018.

21. Prin urmare, Curtea menționează că, de vreme ce nu au intervenit elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții, atât soluția, cât și considerentele menționate în Decizia de inadmisibilitate nr.126 din 15 noiembrie 2018 sunt valabile și în prezenta cauză.”

c) Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 45 din 18 mai 2020 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.226g/2019 și nr.6g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 190 alin.(1) din Codul penal (claritatea infracțiunii de escrocherie):

„14. În primul rând, autorii sesizărilor consideră că la adoptarea Legii nr.179 din 26 iulie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, care a modificat, inter alia, articolul 190 alin.(1) din Codul penal, au fost încălcate principalele etape ale legiferării, nu s-a determinat conceptul actului normativ, nu s-au făcut expertize, nu s-a întocmit sinteza obiecțiilor și propunerilor autorităților publice, nu s-au făcut studii de cercetare, care să fundamenteze necesitatea elaborării actului normativ. De asemenea, se menționează că nota informativă a Legii nr.179 din 26 iulie 2018 în discuție este incompletă, terminologia utilizată de Lege nu este uniformă etc. Aceste curențe încalcă prevederile Legii nr.100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative și prevederile articolelor 1 alin.(3), 22 și 23 alin.(2) din Constituție.

15. În al doilea rând, autorii sesizărilor menționează că textul „actului juridic anulabil” din norma contestată este interpretat extensiv și defavorabil în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să invoce din oficiu nulitatea relativă a actului juridic încheiat între victimă și făptuitor. Astfel, articolul 330 alin.(1) din Codul civil prevede că nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

16. În al treilea rând, autorii sesizărilor consideră că textul „nul sau” din articolul 190 alin.(1) din Codul penal este neclar. În acest sens, autorii menționează că latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie poate fi realizată doar în raport cu un act juridic afectat de nulitate relativă, nu și în raport cu actele juridice afectate de nulitate absolută. Autorii susțin că eroarea sau dolul exclud condițiile de nulitate absolută a actului juridic. Contractul viciat de

eroare sau încheiat prin dol cad sub incidența nulității relative. Astfel, în cazul în care textul legal criticat presupune o altă situație decât sancțiunea nulității absolute, așa cum este reglementată de Codul civil, atunci acesta este neclar și imprevizibil.

17. În al patrulea rând, autorii sesizărilor menționează că norma contestată este interpretată extensiv și defavorabil, în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să o aplice și în cazul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere. În acest context, autorii menționează că prin Legea nr.179 din 26 iulie 2018 Parlamentul a dezincriminat dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere.

18. În al cincilea rând, autorii sesizărilor notează că norma contestată este interpretată extensiv și defavorabil, în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să o aplice în cazul faptelor prejudiciabile de escrocherie manifestate prin menținerea în eroare a victimei.

19. Potrivit autorilor excepției, prevederile articolului 190 alin.(1) din Codul penal contravin articolelor 1 alin.(3), 22 și 23 alin.(2) din Constituție.

[...]

26. Cu privire la faptul respectării de către Parlament a procedurii de adoptare a normei contestate, Curtea reține că articolele 1 alin.(3), 22 și 23 alin.(2) din Constituție, invocate de către autorii excepțiilor, garantează principiul legalității penale substanțiale. Normele constituționale în discuție nu stabilesc anumite cerințe față de Parlament în domeniul procedurii de adoptare a legilor. Dincolo de acest fapt, Constituția stabilește că Parlamentul trebuie să respecte anumite condiții atunci când adoptă o lege organică, și anume, cvorumul decizional, votul majorității deputaților aleși, cel puțin două lecturi, trimiterea legii spre promulgare și publicarea legii în Monitorul Oficial [articolele 74 alin.(1), (4) și 76]. Aceste cerințe sunt de rang constituțional. Cu privire la alte reguli de ordin procedural, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că acestea sunt stabilite prin Regulamentul Parlamentului, în baza principiului autonomiei regulamentare, prevăzut de articolele 64 alin.(1) și 72 alin.(3) lit.c) din Constituție, nefiind susceptibile controlului constituționalității (a se vedea HCC nr.27 din 17 noiembrie 2015, § 62). Prin urmare, autorii excepției nu pun în discuție o problemă de constituționalitate, de aceea acest capăt al sesizărilor este inadmisibil.

27. Cu privire la celelalte patru capete ale sesizării (a se vedea §§ 15-18), Curtea observă că autorii excepțiilor pun în discuție faptul dacă interpretarea normei contestate de către procuror și de către instanța de judecată este constituțională. În acest context, Curtea reamintește că ea nu poate examina, prin prisma Constituției, dacă autoritățile interpretează și aplică corect legea (a se vedea DCC nr.54 din 16 aprilie 2019, § 22). Competența de a aplica legea în circumstanțele invocate revine în exclusivitate instanțelor judecătorești (a se vedea DCC nr.6 din 23 ianuarie 2020, § 29; DCC nr.28 din 12 martie 2020, § 56; DCC nr.75 din 9 iulie 2018, § 26; DCC nr.32 din 29 martie 2018, § 22; DCC nr.116 din 15 decembrie 2017, § 27). De asemenea, în cazul în care instanțele judecătorești aplică în mod diferit o prevedere legală, legea stabilește că Curtea Supremă de Justiție trebuie să asigure aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești [articolul 1 alin.(2) din Legea nr.789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție].”

d) Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 29 septembrie 2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 121g/2020 privind excepția de

neconstituționalitate a articolului 190 alin. (1) din Codul penal (claritatea infracțiunii de escrocherie [2]):

„21. În acest sens, Curtea constată că autorul acesteia a invocat aceleași critici care au fost examinate în Decizia nr. 45 din 18 mai 2020. În această decizie, s-au pus în discuție următoarele aspecte: (i) dacă la adoptarea normei contestate Parlamentul a respectat procedura de adoptare a actului legislativ; (ii) dacă instanța de judecată poate să invoce din oficiu nulitatea relativă a actului juridic încheiat între victimă și făptuitor; (iii) dacă norma contestată poate fi aplicată în cazul nulității absolute a actului juridic; (iv) dacă norma contestată poate fi aplicată în cazul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere și (v) dacă norma contestată poate fi aplicată cazurilor de escrocherie manifestate prin menținerea în eroare a victimei.

[...]

24. În consecință, pentru că nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, Curtea reține că atât soluția, cât și considerentele din Decizia nr. 45 din 18 mai 2020 sunt aplicabile și în prezenta cauză.”

e) Extras din Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) (Sesizarea nr.60a/2014):

„78. Curtea menționează că, potrivit articolului 22 din Constituție, nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos. Acest principiu derivă din cel al legalității, care reprezintă o caracteristică a statului de drept.

79. În acest context, Curtea subliniază că în materie penală se aplică principiul *lex retro not agit*, potrivit căruia legea nu are putere retroactivă, și principiul *mitior lex*, principiu, potrivit căruia în cazul situațiilor determinate de succesiunea legilor penale se va aplica legea penală mai favorabilă.

80. Reglementări privind efectul retroactiv al legii penale conține art. 10 din Codul penal, potrivit căruia:

„(1) Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale.

(2) Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv.”

81. În Hotărârea nr. 14 din 27 mai 2014, Curtea a menționat:

„53. [...] sensul art.22 din Constituție în coroborare cu art.10 din Codul penal, neretroactivitatea legii penale vizează orice circumstanță care duce la înrăutățirea situației persoanei, fără a se limita doar la mărimea și categoria pedepsei aplicate [...]”

82. Într-o speță identică celei examinate, Curtea Constituțională a României a menționat că „norma penală privind confiscarea extinsă a bunurilor nu poate retroactiva cu privire la

confiscarea bunurilor dobândite înainte de intrarea ei în vigoare, chiar dacă infracțiunile pentru care s-a dispus condamnarea sunt comise după această dată” (Decizia nr. 356/2014).

83. Respectiv, Curtea subliniază că prevederile art. 106¹ din Codul penal nu pot fi aplicate retroactiv cu privire la confiscarea bunurilor dobândite înainte de intrarea acestora în vigoare. Dispunerea măsurii confiscării extinse pentru bunurile dobândite înainte de intrarea în vigoare a legii ar duce la încălcarea principiului constituțional al neretroactivității legii. Astfel, având la bază principiul neretroactivității legii penale, pot fi confiscate doar bunurile dobândite după intrarea în vigoare a legii (25 februarie 2014).

[...]

109. Cu referire la modul de punere în aplicare a normei examinate, Curtea reține că, având în vedere raționamentele expuse la § 78-82 ale prezentei hotărâri, prevederile 330² din Codul penal nu pot fi aplicate retroactiv cu privire la bunurile dobândite înainte de intrarea în vigoare a prevederilor în cauză.”

II. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

a) Extras din hotărârea Curții Europene pronunțate la data de 14 septembrie 2021 în cauza *Moldoveanu v. Republica Moldova*:

„55. (...) Judecătoria Rîșcani și Curtea de Apel Chișinău au admis demersurile procurorului și au dispus aplicarea măsurii de arest preventiv în privința reclamantei pentru aproximativ patruzeci de zile. La dispunerea și prelungirea arestului preventiv în privința reclamantei, instanțele nu aveau nicio probă care să sugereze că reclamanta, la momentul luării împrumutului, nu intenționa să întoarcă datoria sau că știa că restituirea acesteia va fi imposibilă. Instanțele nu au verificat valoarea activelor reclamantei la momentul împrumutului și nici nu au analizat pentru ce au fost împrumutați banii și dacă au fost folosiți în acest scop. Instanțele nu s-au interesat dacă presupusele victime au folosit o cale civilă pentru recuperarea datoriei și, dacă nu, din ce motiv. De asemenea, instanțele nu au cercetat dacă V.G. a încercat să solicite executarea hotărârii din 27 martie 2015.

56. La prelungirea măsurii de arest preventiv în privința reclamantei, după ce aceasta fusese deja reținută, instanțele nu au cercetat dacă procurorul a verificat declarațiile victimelor și de ce acesta a avut nevoie tocmai de trei săptămâni, după arestul reclamantei, pentru a o interoga pentru prima dată. Prin urmare, s-ar părea că instanțele au admis fără rezerve și fără nicio verificare prealabilă poziția lui V.G. și a soției sale care, din motive evidente, nu ar putea fi considerate obiective și imparțiale. Mai mult, acestea au admis, fără nicio rezervă, declarațiile incomplete și eronate făcute de către procuror în demersurile sale prin care a solicitat aplicarea măsurii de arest preventiv în privința reclamantei și de prelungire a detenției acesteia.

57. Având în vedere cele expuse, Curtea nu a considerat că materialele prezentate de procuratură, pe care s-au bazat instanțele de judecată naționale pentru a o deține în arest pe reclamantă și a prelungi arestul său, erau suficiente pentru a convinge un observator obiectiv că reclamanta ar fi putut săvârși infracțiunea care i se imputa. Prin urmare, Curtea a concluzionat că detenția reclamantei între 14 mai și 23 iunie 2015 nu s-a bazat pe o bănuială rezonabilă că ea a comis o infracțiune și, prin urmare, a existat o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție.

58. Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu a considerat necesar să examineze separat plângerile în temeiul articolului 5 § 3 din Convenție și a articolului 1 din Protocolul nr. 4 la Convenție.”

b) Extras din hotărârea Curții Europene pronunțate la data de 26 octombrie 2021 în cauza *O.P. v. Republica Moldova*:

„6. La 20 ianuarie 2017, reclamanta a fost reținută fiind suspectată de comiterea infracțiunii de abuz în serviciu, infracțiune prevăzută de art. 335 alin. (3) din Codul penal. Ulterior, procurorul a recalificat infracțiunea în baza articolului 190 din Codul penal, adică infracțiunea de escrocherie.

[...]

36. Cu privire la circumstanțele prezentei cauze, Curtea a reținut că reclamanta a fost acuzată că a participat în cadrul unei scheme de falsificare a ordinelor de plată bancare. Condamnarea și încheierile instanțelor cu privire la prelungirea termenului de arest preventiv s-au bazat în esență pe două probe: un schimb de mesaje între presupusul proprietar al băncii P. cu un avocat, I.D. și declarațiile făcute de un alt avocat, A.T. Procuratura a susținut și instanțele au consimțit că cele două probe reprezentau dovada implicării reclamantei în falsificarea ordinelor de plată.

37. Cu privire la celelalte probe pe care s-au bazat instanțele la dispunerea arestării preventive a reclamantei, și anume declarațiile făcute de A.T., din acestea rezultă că A.T. o cunoștea pe reclamantă în calitate de angajat al băncii și că a întâlnit-o de mai multe ori când aceasta îi dăduse numerar pentru necesitățile biroului de avocatură cu care banca avea un contract. Astfel, acestea nu conțin nicio informație care ar face posibilă stabilirea unei legături între reclamantă și ordinele de plată false.

38. În contextul celor menționate mai sus, Curtea a concluzionat că probele prezentate de către acuzare, pe care instanțele naționale s-au bazat pentru a dispune măsura de arest preventiv în privința reclamantei, nu au fost suficiente pentru a convinge un observator independent că reclamanta ar fi putut săvârși infracțiunea imputată ei.

39. Prin urmare, Curtea a statuat că detenția reclamantei în perioada cuprinsă între 21 ianuarie 2017 și 3 ianuarie 2018 nu s-a bazat pe o bănuială rezonabilă că aceasta ar fi săvârșit o infracțiune, prin urmare, a existat o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție.”

III. Acte relevante ale Parlamentului

- a) Proiectul legii (nr. 283 din 24 iulie 2018) pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul fiscal – art.251; Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare – art.20; ș.a.).
- b) *Nota informativă* la Proiectul legii (nr. 283 din 24 iulie 2018) pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul fiscal – art.251; Legea privind Comisia Națională a Pieței Financiare – art.20; ș.a.).
- c) Stenograma ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 26 iulie 2018.

Aceste acte sunt disponibile pe pagina web a Parlamentului.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții Constituționale sunt veridice.

Semnătura

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized, cursive shape.

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

28 decembrie 2021

mun. Comrat

Judecătoria Comrat, sediul Central

în componența:

Președintele ședinței, judecător

Grefier

cu participarea:

reprezentantului petiționarei Mihni S., avocatul

procurorului

reprezentantului părții alăturate Baci I., avocatul

Hanganu Mariana,
Tișcovscaia Iulia,

Tarlev Pavel,
Vlah Alexandru,
Zmeu Alexandru,

examinînd în ședință de judecată închisă, cererea depusă de avocatul Zmeu Alexandru în interesele lui Baci Ivan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii petiționarei Svetlana Mihni împotriva ordonanței procurorului Vlah Alexandr din cadrul oficiului central al Procuraturii teritoriale UTA Găgăuzia din 27 mai 2021 privind clasarea urmăririi penale în cauza penală nr.2016460309 și împotriva ordonanței procurorului în Procuratura UTA Găgăuzia, Cîlcic Victor din 28 iunie 2021 privind respingerea plângerii Svetlanei Mihni în ordinea controlului ierarhic superior, depusă în temeiul art.313 Cod de procedură penală,

a c o n s t a t a t :

La data de 21 iulie 2021 în adresa Judecătoriei Comrat, sediul Central a parvenit spre examinare plângerea petiționarei Svetlana Mihni depusă împotriva ordonanței procurorului Vlah Alexandr din cadrul oficiului central al Procuraturii teritoriale UTA Găgăuzia din 27 mai 2021 privind clasarea urmăririi penale în cauza penală nr.2016460309 și împotriva ordonanței procurorului în Procuratura UTA Găgăuzia, Cîlcic Victor din 28 iunie 2021 privind respingerea plângerii Svetlanei Mihni în ordinea controlului ierarhic superior, depusă în temeiul art.313 Cod de procedură penală. Prezenta plîngere a fost repartizată pentru examinare prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, fapt care se confirmă prin fișa de repartizare anexată la materialele dosarului.

În ședința de judecată din 23 decembrie 2021, avocatul Zmeu Alexandru, care acționează în interesele lui Baci Ivan Ivan a depus cerere prin care solicită realizarea controlului constituționalității art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal.

În susținerea cererii sale, avocatul Zmeu Alexandru a menționat că la data de 3 octombrie 2016, Inspectoratul de Poliție Taraclia a început urmărirea penală (cauza penală cu nr. 2016460309) în temeiul art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal

(confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false, soldate cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice).

De asemenea, la data de 02 mai 2018, Inspectoratul de Poliție Taraclia a început urmărirea penală (cauza penală nr. 2018460078) în temeiul art. 190 alin. (5) din Codul penal (escrocheria care a cauzat daune în proporții deosebit de mari).

La data de 03 iulie 2018, cauzele penale menționate mai sus au fost conexe într-un sigur dosar penal, atribuindu-i numărul 2016460309.

La 17 iunie 2019, dlui Baci Ivan i s-a adus la cunoștință „bănuiala” că ar fi comis infracțiunile prevăzute la art. 190 alin. (5) și art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal. În esență, se menționează că dl Baci Ivan ar fi falsificat contracte de credit (în luna martie 2008) și că ar fi dobândit ilicit în baza acestor contracte false sume de bani în proporții deosebit de mari.

La data de 03 iulie 2019, cauza penală a fost clasată, însă, ordonanța de clasare a fost anulată de către judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Comrat și ca rezultat, la 11 noiembrie 2019, urmărirea penală a fost reluată.

Ulterior, în urma analizei materialelor acumulate pe cauza respectivă, procurorul de caz (d-ul Vlah Alexandr din cadrul oficiului central al Procuraturii teritoriale UTA Găgăuzia) a dispus întemeiat, din nou, printr-o ordonanță din 27 mai 2021, clasarea urmării penale în cauza penală nr.2016460309 în conformitate cu art. 190 alin. (5) și art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, din motivul lipsei faptului infracțiunii. Procurorul a concluzionat că, în speță, este vorba de relații civile (un litigiu civil) izvorâte din contracte de credit, care urmează a fi soluționate în ordinea procedurii civile, dar nu o infracțiune.

Această soluție a fost menținută de către procurorul ierarhic superior (dl Cîlcic Victor, procuror în Procuratura UTA Găgăuzia) printr-o ordonanță din 28 iunie 2021.

Totuși, d-na Mihni Svetlana, presupusa partea vătămată, a contestat la judecătorul de instrucție (în ordinea art.313 Cod de procedură penală) soluția de clasare a urmării penale în cauza penală nr.2016460309, susținând că, în speță, ar fi vorba despre infracțiunea de escrocherie cu folosirea unor documente false (contracte de credit).

Având în vedere faptul că anterior a fost deja odată anulată soluția de clasare a urmării penale în cauza penală nr.2016460309, consideră că urmează de remarcat că persistă o insecuritate juridică și, prin urmare, există posibilitatea să i impute d-lui Baci Ivan, din nou, bănuiala comiterii infracțiunii de escrocherie. Autoritățile statului (în special, procurorul și judecătorul de instrucție) oscilează în a aprecia dacă este o infracțiune sau un caz civil care trebuie soluționat de instanța civilă. Acest lucru este determinat de conținutul art. 190 din Codul penal.

Din aceste considerente avocatul Zmeu Alexandru susține că deoarece art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018) a servit ca bază pentru formularea acuzației în cauza penală nr. nr.2016460309 față de Baci Ivan, judecătorul de instrucție va lua în considerare aceste prevederi la soluționarea cauzei. Deci, este rațională verificarea constituționalității dispoziției art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal.

În ședința instanței de judecată reprezentantului părții alăturate Baciș I., avocatul Zmeu Alexandru, a susținut cererea înaintată, solicitând admiterea ei în întregime.

Procurorul participant în proces, Vlah Alexandru a susținut cererea depusă de către reprezentantul părții alăturate Baciș I., avocatul Zmeu Alexandru, prin care s-a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 190 din Codul penal.

Reprezentantul petiționarei Mihni S., avocatul Tarlev Pavel, a obiectat împotriva admiterii sesizării înaintate de către reprezentantul părții alăturate Baciș I., avocatul Zmeu Alexandru privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, menționând că prevederile contestate prin cererea privind ridicarea de neconstituționalitate a prevederilor art. 190 Cod penal și Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 Cod penal, nu urmează a fi aplicate în procesul judecării prezentei cauze.

Aprecierea instanței.

Audiind opinia participanților la proces, studiind sesizarea depusă, materialele cauzei în raport cu prevederile legale care guvernează speța, instanța de judecată apreciază cererea avocatului ca fiind întemeiată și care urmează a fi admisă, reieșind din considerentele expuse mai jos.

În conformitate cu prevederile art.7 alin.(3) Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Potrivit art.7 Cod de procedură penală, (3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Asemenea reglementări se regăsesc și în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), care statuează:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Din conținutul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, instanța reține că se cere realizarea controlului constituționalității art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal.

Referitor la condițiile de admisibilitate a sesizării, instanța de judecată remarcă următoarele.

Instanța reține că avocatul Zmeu Alexandru solicită realizarea controlului constituționalității art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal, deci a unei dispoziții din lege – Codul penal al Republicii Moldova, în sensul art.72 alin.(3) lit. n) din Constituție. Deci, la caz se întrunește condiția prevăzută la art.135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.

Excepția este ridicată de către avocatul Zmeu Alexandru, care acționează în apărarea drepturilor și intereselor lui Baciș Ivan, care este partea alăturată (persoană a căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii în ordinea art.313 Cod de procedură penală).

Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționate cauzei.

Deși prezenta cauza se examinează în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală de către judecătorul de instrucție, instanța apreciază că norma contestată este aplicabilă cauzei date.

În acest sens, instanța va lua în calcul § 16 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 39 din 21 decembrie 2021, în care Curtea a reținut spre examinare în fond o normă penală, însă cauza era pe rolul judecătorului de instrucție, argumentându-și soluția prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, fapt care este binevenit.

Astfel, s-a reținut că în cazul *Litschauer v. Republica Moldova* din 13 noiembrie 2018, Curtea Europeană a examinat dacă faptele imputate reclamantului constituiau o infracțiune și dacă definiția infracțiunii a fost suficient de accesibilă și previzibilă, deși instanțele naționale au examinat un demers de aplicare a arestului (§ 29). Aceeași abordare a fost reiterată în cazul *Baraboi și Gabura v. Republica Moldova* din 27 aprilie 2021. La etapa urmării penale se pune în discuție existența unei „bănuieli rezonabile”. Totodată, „bănuială rezonabilă” implică atât un aspect faptic, cât și unul juridic. Cu privire la aspectul juridic, existența unei „bănuieli rezonabile” impune ca faptele reținute să poată fi considerate în mod rezonabil o infracțiune, făcând incidentă o prevedere din legea penală care descrie o conduită infracțională (*Wloch v. Polonia*, 19 octombrie 2000, § 109; *Sabuncu și alții v. Turcia*, 10 noiembrie 2020, §§ 146-147; *Selahattin Demirtaş v. Turcia* [nr. 2] [MC], 22 decembrie 2020, § 317). Pentru că în cauza în care a fost ridicată excepția este contestată legalitatea acuzației înaintate, Curtea a considerat că prevederile criticate pot fi aplicate.

În alt context, instanța remarcă că prevederile art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018) au mai fost contestate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (sesizările nr. 152g/2018, 23g/2019, 226g/2019, 6g/2020 și 121g/2020). În acest sens, Curtea a pronunțat Deciziile nr. 126 din 15 noiembrie 2018, nr. 18 din 11 februarie 2019, nr. 45 din 18 mai 2020 și nr. 109 din 29 septembrie 2020, prin care a declarat inadmisibile sesizările formulate anterior.

Totuși, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita efectuarea controlului de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție care să conducă la admisibilitate.

În susținerea acestei poziții, instanța face trimitere la jurisprudența anterioară a Curții Constituționale, în mod special, la Decizia Curții Constituționale nr. 40 din 8 mai 2018, § 18, Decizia Curții Constituționale nr. 124 din 25 noiembrie 2019, § 17, Decizia Curții Constituționale nr. 25 din 2 martie 2020, § 19, Decizia Curții Constituționale nr. 131 din 19 noiembrie 2020, § 20.

Instanța remarcă că în sesizarea depusă, s-au invocat critici noi de neconstituționalitate, în privința cărora Curtea Constituțională nu s-a pronunțat anterior.

Mai mult ca atât, Republica Moldova a fost condamnată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în mai multe cauze ce vizează infracțiunea de escrocherie, și anume: cauzele *Moldoveanu v. Republica Moldova* (hotărârea din 14 septembrie 2021) și *O.P. v. Republica Moldova* (hotărârea din 26 octombrie 2021). În ambele cazuri, Curtea a constatat încălcarea art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului pentru dispunerea măsurii de arest preventiv în lipsa unei bănuieli rezonabile de comitere a unei infracțiuni, în speță, a infracțiunii de escrocherie (în prima cauză viza un contract de împrumut).

Așadar, instanța constată existența unei jurisprudențe relevante a Curții Europene a Drepturilor Omului care justifică soluția admisibilității prezentei sesizări. În mod similar, Curtea Constituțională a procedat în cazul examinării sesizării nr. 58g/2021 (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 22).

În cele din urmă, instanța apreciază că în speță sunt întrunite condițiile stabilite de Curtea Constituțională, Hotărârea Curții Constituționale, nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

Reieșind din cele expuse supra, instanța de judecată va dispune admiterea cererii avocatului Zmeu Alexandru formulată în interesele lui Baciș Ivan privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal și va dispune sesizarea Curții Constituționale, cu suspendarea examinării cauzei.

Totodată, instanța de judecată va remite în adresa Curții Constituționale prezenta încheiere și sesizarea avocatului Zmeu Alexandru și materialele cauzei nr. 10-75/2021.

În contextul celor expuse, în conformitate cu prevederile art.7 alin.(3), 20, 342 Cod de procedură penală, Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016, instanța de judecată, -

d i s p u n e:

Se admite cererea depusă de avocatul Zmeu Alexandru în interesele lui Baciș Ivan privind ridicarea excepției de neconstituționalitate art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal.

Se sesizează Curtea Constituțională în vederea realizării controlului constituționalității prevederilor art. 190 din Codul penal (în redacția Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare din 17 august 2018), precum și Legii nr. 179 din 26 iulie 2018, în partea ce vizează modificarea art. 190 din Codul penal.

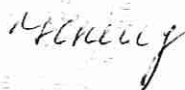
Se suspendă procesul judiciar pe cauza nr. 10-75/2021 de examinare a plîngerii Svetlanei Mihni împotriva ordonanței procurorului Vlah Alexandr din cadrul oficiului central al Procuraturii teritoriale UTA Găgăuzia din 27 mai 2021 privind clasarea urmăririi penale în cauza penală nr.2016460309 și împotriva ordonanței procurorului în Procuratura UTA Găgăuzia, Cîlcic Victor din 28 iunie 2021 privind respingerea plîngerii Svetlanei Mihni emisă în ordinea controlului ierarhic superior, depusă în temeiul art.313 Cod de procedură penală.

Se remite Curții Constituționale prezenta încheiere, sesizarea avocatului Zmeu Alexandru și materialele cauzei nr. 10-75/2021.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Judecătorul Judecătoriai Comrat
Sediul Central
Copia corespunde originalului/
Judecător

/semnătura/

Hanganu Mariana

Hanganu Mariana